

IGNATIAANSE PEDAGOGIEK

Bert ten Berge sj

<u>Inleiding</u>
<u>Waarom Ignatiaans?</u>
<u>Doel van het onderwijs volgens Ignatiaanse pedagogiek</u>
<u>Methode van Ignatiaanse pedagogiek</u>
<u>Context</u>
<u>Ervaring</u>
<u>Reflectie</u>
<u>Actie</u>
<u>Tenslotte</u>

Inleiding

Aan het eind van de 20e eeuw werd er wereldwijd op jezuïetenscholen en universiteiten de behoefte gevoeld aan een nieuwe en aan de moderne cultuur aangepaste pedagogiek. Zo verscheen in 1986 'De Karakteristieken van de Jezuïetenopvoeding' met de beginselen van Ignatiaanse pedagogiek en in 1993 'Het Ignatiaans Pedagogisch Model', als een meer op de praktijk gerichte toepassing van de karakteristieken.

Waarom Ignatiaans?

Ignatiaanse Pedagogiek is niet door Ignatius, de stichter van de Jezuïetenorde, zelf geschreven, maar berust wel op diens bekeringsgeschiedenis, levenservaring en spiritueel inzicht, zoals weergegeven in zijn boekje 'Geestelijke Oefeningen'. Vandaar dat hieronder eerst iets over Ignatius verteld wordt.

Ignatius van Loyola (1491-1556)

Ignatius was een Baskische edelman, die aan het Spaanse hof opgroeide en voor wie een militaire carrière lag weggelegd. In 1521, bij de verdediging van de vesting Pamplona tegen de Fransen, raakte hij zwaargewond aan beide benen.

Op zijn maandenlang ziekbed deed hij een ontdekking die tot zijn bekering leidde. Dagdromen over ridderidealen hielpen wel om de tijd door te komen, maar lieten vervolgens een leeg gevoel na. Maar dromen over heldendaden in dienst van Christus naar het voorbeeld van de heiligen gaven na afloop een gevoel van vrede en voldaanheid.

Ignatius zal voortaan bij het zoeken van zijn weg zich door deze onderscheiding der geesten laten leiden.

Hij legt zijn wapenrusting neer aan de voeten van de zwarte Madonna in het klooster van Montserrat en gaat als bedelaar naar Manresa.

Daar begint hij een uiterst streng leven van gebed en boetedoeningen, om de zonden uit zijn vroegere leven goed te maken. Maar wat hij ook doet, hij blijft gekweld door wroeging en gewetensangsten, totdat hij zich overgeeft aan de onverdiende barmhartige genade van God.

In de buurt van Manresa, aan de oever van de rivier de Cardoner ontvangt hij een groot inzicht in de spirituele dimensie van al wat bestaat. Alles kan een vindplaats zijn van God en een weg naar God, ook de profane wetenschappen.

Hiermee is nog lang niet alles over Ignatius verteld (zie www.jezuieten.org → Ignatius → ppt) , maar wel voldoende om de samenhang tussen zijn geestelijke ervaring en de naar hem genoemde pedagogiek aan te geven.

Samenhang Ignatiaanse pedagogiek en het leven van Ignatius

1. Ignatius' ziekbed leert ons dat menselijke groei mogelijk is door reflectie op je ervaringen en je af te vragen wat je meer of minder vrede geeft.
  2. De basis van Ignatiaanse Pedagogiek hangt samen Ignatius' ontdekking in Manresa dat iedere mens mag rekenen op genade en gratuite liefde. Onafhankelijk van wat een mens presteert, is hij al door God bemind
  3. Op grond van Ignatius' inzicht aan de Cardoner kan studeren een ontdekkingsreis zijn waarin een mens op het spoor kan komen van God, van het 'Hogere'
- Doel en methode van Ignatiaanse Pedagogiek berusten op deze drie principes.

Doel van het onderwijs volgens de Ignatiaanse pedagogiek

Doel van studeren is niet alleen een toerusting tot een zo succesvol mogelijk functioneren in de prestatie maatschappij, maar de groei en rijping van de hele menselijke persoon. Studeren moet een weg zijn waarlangs een leerling in alle aspecten van zijn persoonlijkheid groeit: cognitief, affectief, motorisch, creatief, sociaal en religieus. Leerlingen worden aangemoedigd bij hun studie te leren onderscheiden wat vrij en gelukkig maakt. Zij worden uitgenodigd via hun studie te zoeken naar hun levensbestemming en om 'mens met en voor de ander' te worden naar het voorbeeld van Jezus. Geheel in overeenstemming hiermee is de lijfspreuk van Stanislas: 'Ik ben voor het hogere geboren'.

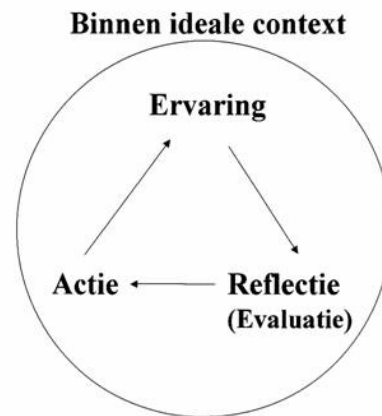
Methode van Ignatiaanse Pedagogiek

Ignatiaanse pedagogiek wil de leerlingen opnemen in een schoolcontext die beantwoordt aan het hier bovengestelde onderwijsdoel.

Binnen die ideale context stelt de Ignatiaanse pedagogiek een methodisch proces voor van drie elementen:

- Ervaring
- Reflectie (Evaluatie)
- Actie.

We gaan deze elementen één voor één langs met voorbeelden uit de praktijk, waarin die elementen zichtbaar zijn.

Context

Om het door de Ignatiaanse pedagogiek gestelde onderwijsdoel te bereiken zal de school streven naar de juiste leercontext en een gemeenschap vormen waarbinnen leerlingen zich - onafhankelijk van hun leerprestaties - veilig en gerespecteerd weten en uitgedaagd om als totale mens te groeien.

Persoonlijke aandacht is tevens een basiskenmerk is van de omgang tussen directieleden en het personeel; van de omgang van het personeel en van leerlingen onder elkaar; en van de omgang van de school met ouders en andere 'buitenstaanders'.

Bovengenoemde context krijgt extra voeding in vieringen en feesten; in reizen, kampen en excursies, in toneel, koor, orkest en allerlei andere buitenklassikale culturele en sportieve evenementen, die de school tot een gemeenschap van mensen maakt met aandacht voor elkaar.

Ook binnen de klas zal iedere individuele leraar voor een context zorgdragen van persoonlijke aandacht, die bevorderlijk is voor de groei van de leerling als mens. Daarbij hoort ook het stellen van grenzen. Morele grenzen bakenen een veilige ruimte af, waarbinnen een kind kan groeien. Zonder die grenzen loopt het kind vast in een chaos van mogelijkheden, waarin het dreigt te verdrinken.

Persoonlijke aandacht krijgt bovendien vorm in allerlei vormen van professionele begeleiding voor leerlingen met leer- of sociale achterstanden of andere problemen.

Niet alleen de school biedt een leercontext aan. Ook de leerlingen zelf nemen hun eigen culturele context mee. Bij de manier van lesgeven dient aansluiting gezocht te worden op de levenservaring van de leerlingen.

Ervaring

Als het onderwijs een menswordingsproces wil zijn, zal een leerling ervarenderwijs studeren. Studie moet een belevenis worden, waarin het louter cognitieve overstegen wordt en ook de affectieve vermogens worden aangesproken. Daardoor kan de leerstof betekenisvol en waardevol worden en kan de leerling er innerlijk gemotiveerd mee bezig zijn. Zoals de Engelse en Franse taal dat zeggen: 'to learn by heart' en 'apprendre par coeur'.

Hulpmiddelen tot ervarend leren zijn:

- De innerlijke bezieling, het enthousiasme en de verbeeldingskracht van de docent
- Aansluiting op de belangstelling en levenservaring van leerlingen.
- Een variëteit aan activerende werkvormen en leermogelijkheden, met aandacht voor verschillende leerstijlen en vormen van intelligentie bij leerlingen.
- Ruimte voor actief en zelfstandig leren, waarin een leerling zoveel mogelijk bijdraagt aan zijn eigen leerdoelen en leerwegen, terwijl de docent hierbij als coach fungeert.
- Leren in vakoverstijgende verbanden (projectonderwijs), waardoor de leerstof minder abstract wordt, dichter bij het leven staat en kansen biedt tot een grotere inzichtelijke verwerking.
- Samenwerking met andere leerlingen

Reflectie

Reflectie veronderstelt het volgende:

- De leerstof wordt in een betekenisvolle context aangeboden. Bij een nieuw onderwerp wordt aangegeven waarom het goed en zinvol is om hiermee aan de slag te gaan.. Er wordt gevraagd naar de basisbelangstelling van de leerling bij dit onderwerp en zijn nieuwsgierigheid wordt opgewekt of geprikkeld.
- Tijdens de les reflecteert de docent met de leerlingen over de waarde van wat we leren in het perspectief van 'mens met en voor de ander'.
- De leerling doet hetzelfde bij een scriptie of profielwerkstuk, praktische opdracht, spreekbeurt, verslag of welke presentatie dan ook.
- Na elk project wordt met de leerlingen gereflecteerd op wat het hen als mens gedaan heeft

Uiteraard behoren tot de reflectie ook alle methodes waarmee leerlingen hun eigen studieresultaten evalueren om tot een verbetering van studiehouding en aanpak te komen.

Ook voor de leraar zelf is het goed van tijd tot tijd zijn eigen bezigheden te evalueren. De Vlaamse Jezuïetencolleges en het Nederlandse Stanislascollege kennen een traditie van bezinningsdagen voor nieuwe docenten en medewerkers, tweedejaars docenten, ouderejaars docenten, pastorale teams, vormingsleiders, directieleden en raden van bestuur.

Actie

De Ignatiaanse pedagogiek verwacht dat leerlingen op basis van hun reflecties tot keuzes komen. Daarbij wordt in de eerste plaats gedacht aan een verandering van attitude en waardeoordeel, bijvoorbeeld in de vorm van verwondering of vreugde om het verworven inzicht of een andere beweging in het gemoed, waardoor een leerling bevestigd wordt in een positieve en hoopvolle houding ten aanzien van zichzelf en van de wereld.

Maar reflectie kan ook leiden tot concrete keuzes op het gebied van studiehouding, leefwijze, verandering van gedrag, politiek of sociaal engagement, beroepsoriëntatie.

Tenslotte

Cyclus

De elementen ervaring, reflectie, actie en evaluatie vormen een terugkerende cyclus en staan model voor een continu proces van geestelijke groei.

Sociaal project

In het sociale project worden doel en methode van Ignatiaanse pedagogiek samengebald. Leerlingen zetten zich gedurende een of twee weken of gedurende een schooljaar enkele uren per week in bij een vorm van sociale dienstverlening (*mens met en voor de ander*) en reflecteren op de daarbij opgedane ervaring. Zie: 'Het sociaal project in de Jezuïetencolleges op www.jezuïeten.org.